

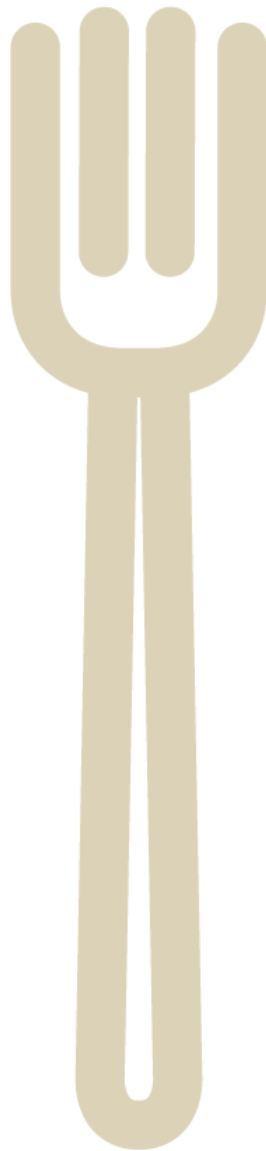

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

1693/03.02.01.08.03/2022

Täytäntöönpanoraportti 2021

Vähävaraisten avun rahaston toimenpideohjelma 2014–2020

Vähävaraisimmille suunnatun
eurooppalaisen avun rahasto (FEAD)

Sisällysluettelo

1 YLEISET TIEDOT.....	3
2 YHTEENVETO TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA	3
2.1 Tiedot ohjelman täytäntöönpanosta viittaamalla osittain tai kokonaan päätökseen saatujen toimenpiteiden yhteisiin indikaattoreihin	3
2.2 Toimia koskevat tiedot ja niiden arviointi ottaen huomioon asetuksen (EU) N:o 223/2014 5 artiklan 5 ja 11 kohdassa sekä tapauksen mukaan kohdassa 13 esitetyt periaatteet	5
2.3 Yhteiset indikaattorit	19
2.3.1 Panosindikaattorit.....	19
2.3.2 Jaettua elintarvikeapua koskevat tuotosindikaattorit	20
2.3.3 Jaettua elintarvikeapua koskevat tulosindikaattorit	20
2.3.4 Jaettuja perushyödykkeitä koskevat tuotosindikaattorit	20
2.3.5 Jaettuja perushyödykkeitä koskevat tulosindikaattorit.....	20
3. EDISTYMINEN FEADIN ERITYIS- JA KOKONAISTAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESSA.....	21
3.1 Tiedot ja arviointi siitä, miten asetuksen (EU) N:o 223/2014 3 artiklassa täsmennettyjen FEADin erityis- ja kokonaistavoitteiden saavuttamisessa on edistytty	21

1 YLEISET TIEDOT

CCI	2014FI05FMOP001
Otsikko	Vähävaraisten avun toimenpideohjelma 2014–2020
Versio	2014.1
Raportointivuosi	2021
Sidosryhmäkuulemisen pvm.	1.6.2022

2 YHTEENVETO TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

2.1 Tiedot ohjelman täytäntöönpanosta viittaamalla osittain tai kokonaan päätökseen saatuun toimenpiteiden yhteisiin indikaattoreihin

Suomen vähävaraisten avun toimenpideohjelma 2014–2020 hyväksyttiin 16.12.2014. Ohjelman toimeenpano käynnistyi vuoden 2015 lopulla.

Vaikuttavuus ja tehokkuus: moitteeton varainhoito ja hallinnollisen taakan keventäminen

Toimenpideohjelmassa elintarvikkeiden jakelun toteuttava kumppaniorganisaatio on kansalaisjärjestö tai muu kohderyhmän kanssa työskentelevä julkinen elin ja/tai voittoa tavoittelematon organisaatio, jossa elintarvikkeiden jakelu on usein järjestetty vapaaehtoisuustyönä. Aikaisemmassa vuonna 2013 päättyneessä elintarviketuki yhteisön vähävaraisimmille -ohjelmassa olleiden järjestöjen toivomus toimenpideohjelman valmistelun yhteydessä hallinnollisen taakan keventämiseksi oli, että uuden toimenpideohjelman hallintoviranomainen (Mavi¹) hankkii keskitetysti ohjelmassa jaettavat elintarvikkeet ja niiden kuljetuksen ja toimittaa elintarvikkeet kumppaniorganisaatiolle. Kumppaniorganisaatiot saavat elintarvikkeet jaettavaksi maksutta ja ne jakavat elintarvikkeet edelleen maksutta vähävaraisimmille. Elintarvikkeet jaetaan vähävaraisimmille elintarvikkeepaketteina tai aterioina.

Toimeenpanon toteutuksessa tekninen tuki käytetään hallintoviranomaisessa ohjelman hallinnointiin liittyviin henkilöstö-, tietojärjestelmä-, viestintä- sekä muihin (esim. toimitilat) kuluihin. Teknisen tuen osuus rahoituskehiksestä on 5 %.

Vuonna 2016 tarkistettu rahoituspäätös kattaa ohjelmakauden jälkipuoliskon 2017–2020 toimeenpanon suunnitelman mukaisesti. Vuosien 2017–2020 myöntämisvaltuudet sidotaan toimelle ilman erillistä hakemusta, mikäli toimi on vuosittaisen täytäntöönpanoraportin mukaan edennyt suunnitelman mukaisesti. Komission tulkinnan mukaan (vastaus komissiosta 31.3.2020) Suomen kansallinen toimenpideohjelma ei vaadi asetuksen mukaisia toimenpideohjelman muutostoimenpiteitä toimeenpanon jatkamiseksi vuoden 2020 jälkeen, mutta hallintoviranomaisen täytyi asia hyväksyä. Koska toimenpideohjelma

¹ 1.1.2019 lähtien Maaseutuvirasto (Mavi) on osa Ruokavirastoa.

käynnistyi vasta vuonna 2015, oli rahoituksen myöntövaltuuksissa vielä suunnitellusti jäljellä rahoitusta toimeenpanon jatkamiseksi asetuksen (EU) 223/2014 artiklan 22 puitteissa.

Täytäntöönpanosta aiheutuneiden ja maksettujen tukikelpoisten julkisten menojen kokonaismäärä oli 4 370 426,95 euroa (vuonna 2020: 4 659 469,58 euroa), josta elintarvikeapuun liittyvien toimenpiteiden täytäntöönpanosta aiheutuneiden ja maksettujen tukikelpoisten julkisten menojen kokonaismäärä oli 4 240 342,61 euroa (vuonna 2020: 4 475 437,00 euroa). Toimenpideohjelma ei sisällä perushyödykkeiden hankintaa. Komissiolle ilmoitettujen tukikelpoisten julkisten menojen kokonaismäärä oli 2 246 261,94 euroa (vuonna 2020: 4 659 469,58 euroa).

Toimeenpano on jaettu kahteen eri toimeen: jakelu ja ostot. Jakelun toimi on ohjelman ydin, jonka osalta valitaan kumppaniorganisaatiot, tiedotetaan, kartoitetaan elintarvike-, kuljetus- ja varastointitarpeet, järjestetään käytännön kuljetukset, seurataan toimeenpanon etenemistä sekä kerätään ja raportoidaan toimeenpanosta. Jakelun toimesta aiheutuvat kustannukset katetaan teknisellä tuella. Ostojen toimen puolella hankitaan jakelun toimeenpanossa tarvittavat elintarvikkeet sekä kuljetus- ja varastointipalvelut kilpailutusmenettelyllä. Vuonna 2021 jaettavat elintarvikkeet hankittiin voimassa olevien sopimusten optiomahdollisuudella. Kuljetus- ja varastointipalvelut kilpailutettiin vuonna 2020 vuodelle 2021. Vuonna 2021 toteutui kaksi elintarvikkeiden jakelua kumppaniorganisaatioille: 17.3.–31.5.2021 ja 15.9.–30.11.2021.

Elintarvikkeiden oston osalta tarkistettiin eri tuotteiden määrät vastaamaan mahdollisimman lähelle kumppaniorganisaatioiden ilmoittamaa tarvetta kuitenkin siten, ettei käytävissä oleva myöntövaltuus budjetissa ylittynyt. Vuoden 2021 tuotevalikoima pysyi samana kuin vuonna 2020.

Kumppaniorganisaatioiden määrätarvearvio elintarvikkeille nousi n. 2 % verrattuna haettuihin määriin vuodelle 2020. Suhteessa edellisen vuoden tarvearvioon eniten toivottiin lisäystä keksien määrään. Aiempaa vähemmän arvioitiin olevan tarvetta makaroneille, myslille ja perunasosejauheelle. Määrätarpeiden toteuttamisessa jouduttiin huomioimaan rahoituksen päättymisen ja rahoituskehityksen niukkuus. Tuotteiden hankinta vastasi keskimäärin 92 % kumppaniorganisaatioiden tarvearviosta.

Toimeenpanon toteutuessa keskitetysti julkisen viranomaisen toimesta, on hallintoviranomainen myös tuensaaja. Moitteettoman varainhoidon osalta on hallintoviranomaisessa kiinnitetty erityistä huomiota tehtävien eriyttämiseen toimenpideohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän mukaisesti. Rahastolle syntyvät kustannukset haetaan maksuun toteutumisen mukaisesti jälkikäteen erillisinä hallinnon sisäisinä maksatuksina, joihin sisältyvät vaadittavat hallinnolliset varmennukset.

2.2 Toimia koskevat tiedot ja niiden arviointi ottaen huomioon asetuksen (EU) N:o 223/2014 5 artiklan 5 ja 11 kohdassa sekä tapauksen mukaan kohdassa 13 esitetyt periaatteet

Toimenpideohjelmalla pyritään lieventämään ensisijaisesti niiden vähävaraisten ihmisten ruuan puutetta, jotka ovat pudonneet julkisen sektorin turvaverkkojen läpi ruoka- ja muun epävirallisen avun piiriin, ja joiden päivittäinen ruokavalio ilmenee riittämättömänä ja yksipuolisena ravintona.

Syrjimättömyys: tasa-arvoperiaate

Miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon on kiinnitetty huomiota ohjelman rakenteessa siten, että tuki on saatavilla sukupuolesta riippumatta. Kumppaniorganisaatioverkosto kattaa erilaisia kohderyhmiä tavoitettavia organisaatioita. Hallintoviranomainen on ohjeistanut kumppaniorganisaatioita ja jakelupisteitään rahaston pääperiaatteista. Ruoka-avun jakamisessa edellytetään noudatettavan tasa-arvon ja syrjimättömyyden periaatteita. Syrjimättömyydellä tarkoitetaan miesten ja naisten välisen tasa-arvon vahvistamista ja ylläpitoa sekä kunnioitusta ja ihmisarvoa kaikille.

Ruoka-apu jaetaan pääsääntöisesti nk. avoimissa jakelutilaisuuksissa, jolloin ruoka-apua hakevan, tapahtumaan saapuminen ja asettuminen vastaanottamaan elintarvikkeita, on riittävä tukikelpoisuusperuste. Erikseen vahvistetut kumppaniorganisaatiot voivat jakaa elintarvikkeita myös kohdennetusti tietyille ryhmälle. Kohdentamiseksi on tulkittu elintarvikkeiden jakaminen myös ylipäättään vähävaraisille henkilöille, jos avun saamista on rajoitettu jollain tapaa. Käytännössä kyse on ollut esimerkiksi seurakunnan diakoniatyöntekijän mahdollisuudesta antaa elintarvikeapupaketti suoraan avunsaajalle havaitessaan avun tarpeen henkilöllä tai perheellä, joka on diakonia-avun piirissä. Tällöin tukikelpoisuus perustuu henkilön palvelu- tai asiakassuhteeseen kumppaniorganisaation kanssa. Vuoden 2020 alkaneissa poikkeusolosuhteissa jakelutapoihin oli yhä useammin pyritty huomioimaan avun saaminen apua tarvitsevalle kokoontumis- ja riskiryhmien liikkumisrajoitusten puitteissa esimerkiksi etukäteen henkilökohtaisesti sovittujen ruoka-avun noutoaikojen tai kotiinkuljetusten avulla.

Elintarvikeavusta viestintä ja tiedottaminen syrjäisillä alueilla asuville ihmisille

Ruoka-avun jakamisessa ja siitä tiedottamisessa huolehditaan tasa-arvosta ja syrjimättömyydestä siten, että ohjelma kattaa mahdollisimman laajasti koko Suomen ja kohdistuu syrjimättä eri kohderyhmille.

Ruokavirasto hallintoviranomaisena käyttää pääasiallisena viestintäkanavana omia internet-sivujaan (mm. lomakkeet ja ohjeet), joiden lisäksi tiedotetaan kumppaniorganisaatioiden yhteyshenkilöille sähköpostitse tarpeen mukaan. Internetsivuilla on mahdollista ladata viestintämateriaalina juliste, mutta niitä on voinut myös tilata Ruokavirastosta.

Kumppaniorganisaatiot käyttävät parhaaksi katsomiaan tiedotuskanavia viestiessään ruoka-avusta yleisesti sekä ohjeista paikallisille jakelupisteille. Paikalliset yhdistykset ja seurakunnat käyttävät erilaisia tapoja viestinnässään, näistä mainittakoon jakelusta tiedottaminen omilla internet-sivuilla, paikallislehdissä ja yhdistyksen tai seurakunnan ja/tai kauppojen tai esim. kirjaston ilmoitustauluilla. Sosiaalisen median kanavista esim.

Facebook on joillakin paikallisyhdistyksillä ollut käytössä tiedottamisessa. Kumppaniorganisaatiot kertovat, että tieto saattaa usein välittyä myös kerrottuna eteenpäin erityisesti tiettyjen avunsaajaryhmien, kuten maahanmuuttajien keskuudessa.

Kumppaniorganisaatioita kannustettiin hyödyntämään jakelutapahtumista viestintään vuonna 2020 julkaistua ruoka-apu.fi-sivustoa². Palvelussa on huomioitu yhteistyössä hallintoviranomaisen kanssa FEAD-rahoituksella elintarvikkeita jakavien ruoka-aputoimijaitten, että ruoka-aputoimijan on mahdollisimman helppoa lisätä tukiohjelman kuvaus omaan tapahtumailmoitukseensa. Palveluun ilmoitettiin vuonna 2021 yli 24 000 ruoka-aputapahtumaa 155 eri kunnassa. Kaikista palveluun julkaistuista tapahtumista 31,6 % koski FEAD rahoitetun EU-ruoka-avun jakelutapahtumaa. EU-ruoka-avun kannalta palvelun käyttö näkyi alle 5000 asukkaan kunnissa toimivien ruoka-aputoimijoiden tapahtumailmoituksissa, joista n. 65 % on ollut EU-ruoka-apu-tapahtumia. (Zitting ja Nick 2022³).

Kumppanuus

Vuonna 2021 Ruokavirasto ja jäsenvaltiota edustava kansallinen viranomainen (TEM) tiedottivat ohjelman toimeenpanosta pääasiassa nettisivuillaan. Suomen toimenpideohjelmasta annettiin tilannekatsaus Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman seurantakomitean kokouksessa 20.5.2021.

Komission kanssa käytävä vuosittainen arviointikokous pidettiin etäyhteyksin 27.10.2021. Kumppaniorganisaatioiden ja hallintoviranomaisen yhteinen vuosikokous järjestettiin niinkään etäyhteyksin 25.1.2021. Vuosikokouksessa käydään läpi ajankohtaisia asioita ja samalla opastetaan ja neuvotaan lomakkeiden täyttämässä ja jakelupaikkojen ohjaamisessa. Kokouksessa esiteltiin myös ruoka-aputoimintaa elintarviketurvallisuuden näkökulmasta. Tulevaisuuden osalta käytiin läpi alustavia tietoja vuoden 2022 toimeenpanosta, tukiohjelman sulkemisesta ja ESR+ valmistelun tilanteesta.

Suomesta on osallistuttu hallintoviranomaisen ja/tai kumppaniorganisaatioista FEAD Network-tapahtumiin. Parhaita toimintatapoja Suomen kumppaniorganisaatioilta on ollut mukana myös FEAD-rahaston verkoston julkaisussa esimerkkihankkeista eri jäsenvaltioissa (viimeisin julkaisu: FEAD Case Study Catalogue 2021).

FEAD ja ESR

Rahastojen välillä tehdään yhteistyötä ja haetaan toimivia yhteistyömuotoja. Suoraa rahoituspäätöskoordinaatiota ei ole nähty tarpeelliseksi. ESR:n toiminnasta on kerrottu kumppaniorganisaatioille ja Ruokaviraston nettisivuille on lisätty linkit FEAD:n kumppaniorganisaatioiden nettisivuille, jotta ESR-hanketoimijoiden olisi helpompi löytää FEAD:ssa toimivat tahot.

Konkreettisenä synergiana voidaan mainita ESR-osarahoitetut hankkeet⁴, jotka toimivat osaltaan vähävaraisten sosiaalista osallisuutta vahvistavana liitännäistoimenpiteenä niihin

² Osallistava yhteisö hankkeesta lisätietoa kappaleessa FEAD ja ESR.

³ Zitting Joakim & Reetta Nick (4.5.2022). Verkkopalvelu tarjoaa tietoa monipuolisesta ruoka-aputoiminnasta. (<https://dialogi.diak.fi/2022/05/04/verkkopalvelu-tarjoaa-tietoa-monipuolisesta-ruoka-aputoiminnasta/>)

⁴ Lisätietoja ESR-rahoitetuista hankkeista: www.rakennerahastot.fi

osallistuvilla kumppaniorganisaatioille tai joiden kohderyhmä saattaa olla ainakin osittain yhteinen ja sisältäen ruoka-apua vastaanottavia vähävaraisia henkilöitä. Hankkeita ei rahoiteta FEAD:sta. Hankkeista mainittakoon mm.

- Terveydeksi -hanke (2016–2020), jonka tavoite on ohjata pitkäaikaistyöttömiä terveys- ja sosiaalipalveluihin ja vahvistaa heidän elämänhallintaansa sekä työ- ja toimintakykyä. Hankkeen tarkoitus on kehittää malli, jossa kansalaisjärjestöjä voidaan hyödyntää terveys-tarkastuksista ja sosiaalipalveluista tiedottamisessa ja niihin ohjaamisessa. Hankkeessa on vastuullisina toimijoina kaksi FEAD:n kumppaniorganisaatiota. Hankkeen käynnistä 46 tehtiin ruokajakeluihin. Hanke on saanut jatkoa vuoden 2020 jälkeen STEA:n rahoittamana Terveydeksi 2.0 -hankkeen muodossa.
- Yhdessä katettu -hanke (ESR-rahoitus vuosille 2020–2022) on jatkoa aiemmalle hankkeelle (2018–2020), jonka tavoitteena oli luoda yhteisöllisyyttä ja työelämäosallisuutta lisäävä paikallisten toimijoiden verkoston toimintamalli, jossa hyödynnetään hävikkiruokaa ja sen logistiikkaa. Hankkeessa kehitetään toimintatapoja heikommissa asemassa olevien sosiaalisen osallisuuden ja työelämävalmiuksien lisäämiseen. Siinä vahvistetaan yritysten, kaupungin, seurakuntien ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä sekä hävikkiruokaa hyödyntämiseen liittyvää osaamista. Meneillään olevan hankkeen tavoitteena on verkoston toiminnan kehittäminen, juurruttaminen ja laajentuminen.
- Polku kokonaiseksi Kansalaiseksi (2019–2020), jonka tavoitteena on hakea ratkaisua työikäisten syrjäytymisongelmaan aikuisille suunnatun ratkaisukeskeisen valmentavan koulutus- ja ohjausmallin avulla ja sitä kehittämällä. Hanke on päättynyt 28.2.2021.

ESR:n lisäksi esimerkiksi Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) on merkittävä sosiaali- ja terveysalan järjestötoiminnan rahoittaja Suomessa, jonka rahoittamia hankkeita kumppaniorganisaatiot ovat voineet hyödyntää vähävaraisten avunsaajien osallisuuden vahvistamisessa.

- Osallistava yhteisö 2019–2021 -hanke. Hankkeen tarkoituksena on saada aikaan valtakunnallinen koordinaatio, lisätä paikallisten ja alueellisten toimintojen monimuotoisuutta ja yhteistyötä sekä vahvistaa yksilöiden osallisuutta, voimaantumista ja toimijuutta monimuotoisen ruoka-apun ja yhteisöruokailujen kentällä. Yksi hankkeen yleisille näkyvimpiä muotoja on vuoden 2020 puolella auennut karttapohjainen ruoka-aputoimijoiden viestinnän helpottamiseksi (www.ruoka-apu.fi).
- Kipinä-hankkeen kautta on järjestetty esimerkiksi maksutonta kaikille vähävaraisille ja työttömille ja heidän perheenjäsenilleen tarkoitettua toimintaa, kuten terveyteen ja liikuntaan liittyviä maksuttomia luentoja ja mielekästä vapaa-ajan toimintaa.

Kansallisesti ruoka-aputoiminnan valtakunnallista kehittämistä ja järjestämistä erityisen tuen tarpeessa oleville on sosiaali- ja terveysministeriö myöntänyt 2 miljoonaa euroa valtionavustusta ruoka-apun toteuttamiseen vuoden 2022 loppuun saakka. Avustus on tarkoitettu ruoka-apua järjestäville toimijoille ruoka-aputoiminnan järjestämisen kustannuksiin, toiminnan järjestämiseen ja vahvistamiseen sekä hyvien ruoka-aputoiminnan käytäntöjen levittämiseen. Lisäksi ministeriö myönsi 200 000 euroa ruoka-aputoiminnan kansallisen järjestökoordinaation kehittämiseen.

Toimenpideohjelman sidosryhmänä toimivat suurimpana ryhmänä kumppaniorganisaatiot, jotka edustavat laajasti erilaisia organisaatioita, jotka toimivat Suomessa

vähävaraisten ihmisten auttamiseksi. Hallinnollisen tason sidosryhmäyhteistyön pääpaino työ- ja elinkeinoministeriön ESR-ohjelman osalta on ollut synergioiden etsiminen ohjelmien toiminnassa ja ohjelmien käytännön toteutuksista tiedottaminen hankkeille ja kumppaniorganisaatioille. Maa- ja metsätalousministeriön asiantuntemuksen kautta on pyritty vahvistamaan toimenpideohjelman vastaamista etenkin elintarvikkeisiin ja ravitsemuksellisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Vähävaraisille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston sisältämät tukimuodot sulautetaan jatkossa osaksi Euroopan sosiaalirahasto plussan toimenpiteitä. Ruokaviraston rooli vahvistettiin kansallisessa lainsäädännössä välittäväksi toimielimeksi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan ”Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027”. Ruokavirasto toimii jatkossa valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena myöntämiään Euroopan sosiaalirahaston varoista vähävaraisten aineellisen avun hankkeiden tukia koskevissa asioissa.

Kirjanpito ja tiedon kerääminen jakelupisteistä

Kumppaniorganisaatioiden jakelupisteisiin toimitetuista ja jaettavista elintarvikkeista pidetään jakelupisteissä kirjanpitoa. Toimenpideohjelman hakuoppaassa on kumppaniorganisaatioille ohjeistettu, että kirjanpitoa tulee pitää saatujen elintarvikkeiden käytöstä ja säilyttää tukea koskeva kirjanpito ja siihen liittyvä aineisto. Kirjanpitoa varten hallintoviranomainen on laatinut erillisen lomakkeen (jakelun seuranta ja kirjanpidon yhteenvetoa varten). Jakelua harjoittavien yhdistysten ja seurakuntien edellytetään käyttävän Ruokaviraston julkaisemia lomakkeita.

Kirjanpitoon liitetään jakelua koskevat asiakirjat, kuten elintarvikkeiden vastaanottamisesta saadut tositteet (rahtikirjat itsessään ovat sähköisessä muodossa) ja tositteet järjestöjen välisistä tai sisäisistä siirroista. Kirjanpito ja sen liitteet säilytetään yhdistyksissä ja seurakunnissa mahdollisia tarkastuksia varten. Hallintoviranomainen tekee vuosittain kirjanpitoa koskevat ohjeet ja päivittää kirjanpitolomakkeet. Tämä käytännössä siitä syystä, että lomakkeet ovat Excel-pohjaisia ja niissä on valmiiksi kyseisen vuoden tuotetiedot päivitettyinä.

Hallintoviranomainen vahvistaa kilpailutuksen kautta hankittujen elintarvikkeiden kumppaniorganisaatioille toimitettavat määrät sen jälkeen, kun sopimukset elintarvikkeiden toimittajien kanssa on vahvistettu. Kukin kumppaniorganisaatio ilmoittaa hallintoviranomaiselle, miten haluaa sille vahvistetut määrät jaettavan eri jakelupisteittensä välillä ja toimittaa hallintoviranomaiselle määrätietojen lisäksi toimitusten vastaanottajien yhteystiedot. Jokainen toimitus sovitaan jakelupisteen yhteyshenkilön kanssa ja tiedot toimituksista tallennetaan hallintoviranomaisen tietojärjestelmään.

Jakelupiste pitää kirjanpitoa vastaanottamistaan elintarvikkeista sekä jakelukirjanpitoa jaetuista elintarvikkeepaketeista ja aterioista. Lisäksi jakelupiste tekee jakelutapahtuman jälkeen arvion avunsaajien jakautumisesta eri kohderyhmiin. Arvion apuna jakelupiste voi käyttää hallintoviranomaisen lomaketta.

Jokainen jakelupiste tekee vuosikertomuksen omalle kumppaniorganisaatiolleen, joka koostuu jakelupisteiden tiedoista kumppaniorganisaation vuosikertomuksen hallintoviranomaiselle. Vuosikertomus annetaan hallintoviranomaisen tarjoamalla vuosi-ilmoituslomakkeella, jossa eritellään tuotekohtaisesti tuen jakelua sekä arvioidaan ohjelman

toteutusta ja merkitystä avunsaajille huomioiden toimenpideohjelman indikaattoritiedot. Kertomuksessa selvitetään mm. jaettujen pakettien ja aterioiden sekä avunsaajien määrä ja EU-tuettujen elintarvikkeiden osuus kaikesta kumppaniorganisaation jakamasta ruokavaruudesta. Vuosikertomus toimitetaan Ruokavirastoon tukivuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä.

Elintarvikkeiden jakelu 2021

Elintarvikkeiden kuljetukset kumppaniorganisaatioille järjestettiin keskitetysti. Jaettavat elintarvikkeet koottiin yhteen varastopaikkaan Turkuun järjestöille ja seurakunnille lähtevien erien keräilyä varten. Ruokavirasto toimitti järjestöjen sille ilmoittamat toimitusosoitetiedot ja tuotemäärät edelleen kuljetus- ja varastointipalveluista vastaavalle yritykselle. Näiden tietojen pohjalta tapahtui tuotteiden keräily ja lähettäminen edelleen avustusjärjestöjen ja seurakuntien varastotiloihin. Jakelut toteutettiin kahtena jakeluna keväällä ja syksyllä 2021. Yhteensä lähetyksiä oli vuoden aikana 775 kpl (2020: 753 kpl). Samalle paikakunnalle menevät elintarviketoimitukset pyrittiin yhdistämään. Viimeiset elintarvikkeet olivat vastaanottajilla perillä 30.11.2021.

Kumppaniorganisaatioille toimitettiin vuonna 2021 yhteensä n. 1863 tonnia (2020 n. 1963 tn) elintarvikkeita. Mukana oli 17 kumppaniorganisaatiota. Elintarvikkeiden jakelu tapahtui yhteensä 658 jakelupisteen kautta. Kumppaniorganisaatiot jakoivat yhteensä n. 1 825,63 tonnia (2020: n. 1984 tn) elintarvikkeita, joita käytettiin 316 745 ruokapaketin sisällössä ja 12 683 aterian valmistuksessa. Elintarvikkeiden käyttäminen aterioissa pysyi vähäisenä vuoden 2020 tapaan.

Rahastosta hankittujen elintarvikkeiden osuus kaikesta kumppaniorganisaatioiden jakamasta avusta (lahjoituksina saadut elintarvikkeet tai itse jaettavaksi hankitut elintarvikkeet) arvioitiin olevan n. 16 % (vuonna 2020 arvio: n. 16 %). Elintarvikkeet saapuivat kumppaniorganisaatioille paikoin loppuvuodesta, joten toimitetuista määristä jäi kumppaniorganisaatioiden ilmoitusten mukaan n. 395 tonnia jaettavaksi vähävaraisille vuoden 2022 puolella. Jakelupisteitä on tiedotettu kesäkuussa 2021, että vuonna 2021 toimitetut EU-elintarvikkeet tulisi olla jaettuna vähävaraisille maaliskuun loppuun 2022 mennessä. Tarvittaessa kumppaniorganisaatioiden oli mahdollista pyytää jakelupistekohtaisesti jakeluille perustelluista syistä jatkoaikaa.

Suurin osa tuotteista (n. 66 %) jaettiin avunsaajille Kirkkopalvelut Ry:n, Työttömien Keskusjärjestö Ry:n ja ViaDia Ry:n kautta. Muita kumppaniorganisaatioita olivat ADRA Finland Säätiö, Asaria Ry, Ehkäisevä Päihdetyö EHYT Ry, Hyvä Sanoma Ry, Jokilaaksojen Nuorten Tuki Ry, Kainuun Kansalaiskeskus Ry, Lammin Siion-Lähetys Ry, Mathjälp Ruoka-apu Rf, Mielenterveyden keskusliitto, Mäntsälän Helluntailähetys ry, Rauman Seudun Työnhakijat Ry, Sotkamon Rukoushuoneyhdistys Saalem Ry, Suomen Ortodoksinen kirkko ja Suomen Punainen Risti.

Kumppaniorganisaatiot arvioivat yhteensä 294 644 henkilön (v. 2020: 317 490) olleen vähävaraisten avun toimenpideohjelman avun piirissä. Avuntarvitsijoiden määrään arvio laski edeltäneisiin vuosiin 2020 ja 2019 nähden. Arvio on erilainen, mitä laajemmin ruoka-apu-toimijat yleisesti ovat ilmaisseet avuntarvitsijoiden määränmuutoksista Suomessa. On mahdollista, että tukimuoto selittää trendiä. Vaikka EU-ruoka-avun osalta avunsaajien määrät ovat keskimääräisesti pienentyneet, ovat määrät saattaneet nousta etenkin lahjoitusruokaa jakavilla toimijoilla.

Kumppaniorganisaatiot arvioivat annettujen indikaattoreiden mukaisesti tuensaajista olleen n. 14 % (15 %⁵) alle 15-vuotiaita, n. 36 % (33 %) vähintään 65-vuotiaita ja n. 45 % (45 %) naisia. Maahanmuuttajien, ulkomaalaistaustaisten tai erilaisten vähemmistöjen, kuten romanien osuus oli n. 12 % (11 %) avunsaajista. Vammaisia arvioitiin olleen n. 2 % (2 %) ja asunnottomia n. 1 % (1 %).

Rahastosta hankittuja tuotteita jaettiin vuonna 2021 Ahvenanmaalla Matbanken på Åland rf:n kautta (kumppaniorganisaatio: Kirkkopalvelut ry). Ahvenanmaalla avustuskassi sisälsi myös muualta lahjoituksena saatuja elintarvikkeita. FEAD-rahoitettuja elintarvikkeita jaettiin Ahvenanmaalla yhteensä n. 2 750 kg ja arvio avunsaajien määrästä ei Matbanken på Åland rf:n mukaan ollut merkittävästi muuttunut edelliseen vuoteen verrattuna (2021: 650/ 2020: 652 henkilöä). Jaetun ruoka-avun tarpeen osuus ei ylittänyt toimenpideohjelman Ahvenanmaalle kirjattua enimmäismäärävaraamaa.

Suurista etäisyyksistä aiheutuvat elintarvikkeiden jakeluongelmat

Elintarvikeavun jakelupisteiden sijainti on riippuvainen kumppaniorganisaatioiden jake- lussa mukana olevien paikallisten yhdistysten ja seurakuntien sijainnista sekä niiden elin- tarvikeapuun käytettävissä olevista tiloista (mm. elintarvikkeiden varastointi). Pitkien etäi- syyksien vuoksi kuljetuskustannuksien tulee kuitenkin pysyä tasapainossa hankittaviin elintarvikkeisiin nähden. Tämän vuoksi elintarvikkeiden toimitukset kumppaniorganisa- tioiden paikallisille toimipaikoille on rajattu kahteen kertaan/ vuosi ja pienin toimitettava erä on lähtökohtaisesti 1 000 kg/toimitus.

Vaikka elintarvikkeet pyritään toimittamaan mahdollisimman lähelle paikalliselle tasolle, voi apu sijaita silti kaukana avuntarvitsijasta. Osa paikallisista yhdistyksistä ja seurakun- nista toimittaa mahdollisuuksien mukaan ruoka-avun myös avuntarvitsijalle kotiin. Avun- saajat ovat tällöin tyypillisesti vanhuksia tai liikuntaesteisiä. Yhdellä kumppaniorganisa- tiolla on käytettävissä muutamalla paikkakunnalla elintarvikkeiden jakamisessa ”myymälä- auto”, joka kiertää laajankin alueen viikoittain tavoittaen etenkin liikuntaesteisiä tai vaike- asti tavoitettavia avuntarvitsijoita, erityisesti vanhuksia.

Liitännäistoimenpiteet

Kumppaniorganisaatioilta edellytetään sosiaalista osallistumista tukevien liitännäistoimen- piteiden toteuttamista, mikä on luonteeltaan vähintään erilaisista palveluista tiedottavaa. Liitännäistoimenpiteissä hyödynnetään kumppaniorganisaatioiden asiantuntemusta ja pai- kallistuntemusta palveluista ja hankkeista (esim. ESR). Toimenpideohjelman ei ole tarkoi- tus korvata jäsenvaltiossa muita köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi teh- täviä toimenpiteitä.

Vuoden 2021 poikkeusolot heijastuivat voimakkaasti moniin kumppaniorganisaatioiden totuttujen liitännäistoimeenpiteiden toteutusmuotoihin. Ryhmätoimintojen sijaan koros- tuivat kohtaamiset yksilötasolla, kuten eräs organisaatio asian ilmaisee: ”mahdollisuuksien mukaan on voitu jutella ihmisen kanssa ja olla kuuntelijana”. Kohtaamiset kuvailtiin useim- miten kasvotusten tehtävinä. Avunsaajalla saattoi olla mahdollisuus keskustella esim. kau- pungin sosiaaliohjaajan, seurakunnan työntekijän ja/tai kumppaniorganisaation

⁵ Suluissa olevat luvut ilmaisevat vuoden 2020 vastaavaa tietoa.

vapaaehtoisten kanssa. Esille tulivat myös yhteydenotot puhelimitse. Yksi kumppaniorganisaatio oli toteuttanut liitännäistoimia mahdollisuuksien mukaan myös videoneuvotteluyhteyksin.

Liitännäistoimia toteutettiin usein myös ruoka-avun mukana jaettavan tiedottavan materiaalin avulla. Näistä esimerkkeinä KELA:n esitteet, Maukasta EU-ruokakassista-reseptijulkaisu sekä sosiaalipalvelujen esitteet. EU-ruoka-aputuotteiden lisäksi avunsaajalla saattoi olla mahdollisuus saada kumppaniorganisaatioilta myös muuta materiaalista tukea kuten muita ruoka-aputuotteita, sekä lahjoitettuja vaatteita ja kenkiä, lapsille ja nuorille harrastusvälineitä, astioita, liinavaatetta jne.

Toteutettujen liitännäistoimenpiteiden kirjo oli laaja ja ilmoitetut toimet vastasivat aiempien vuosien toimintatapoja. Toteutuksessa korostui kunkin kumppaniorganisaation ja sen jakelupisteiden toimintaan sopivimpien toimien toteutus. Viesti organisaatioista on, että ruokajakelu vahvistaa muuta sosiaalista kanssakäymistä, vertaistuen löytymistä oman arjen jakamiseksi ja monessa jakelupaikassa avuntarvitsija voi olla myös itse mukana auttamassa. Ruokajakelun lisäksi liitännäistoimintaa järjestöt ja seurakunnat toteuttivat seuraavasti (kooste):

- Tiedottaminen julkisen ja kolmannen sektorin palveluista ja tapahtumista, jotka tukevat sosiaalista osallisuutta sekä ohjaus sosiaali-, asunto- ja/tai työllisyyspalveluihin ja/tai neuvontaa näiden palveluiden käytössä
 - o Tietoa järjestöjen ja seurakuntien tarjoamasta toiminnasta ja neuvontapalveluista
 - o ESR-hanketiedotusta tai mahdollisuus osallistua hankkeeseen
 - o Kelan tuista ja TE-palveluista tiedottamista sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin ohjaamista, kuten esim. asunto- ja talousasiat, terveystarkastukset ja päihde- ja mielenterveyspalvelut
 - o Tietoa kunnan/kaupungin tapahtumista ja liikuntamahdollisuuksista
- Vähävaraisille järjestettyä neuvontaa ravintopitoisen ruoan merkityksestä ja tuotteiden tehokkaammasta käytöstä
 - o Reseptivihkojen ja ruokakurssien avulla
 - o Annettiin ruoanlaittoon ja arjesta selviytymiseen liittyvää opastusta ja -ohjeita
- Muuna osallisuutta vahvistavana tukena toteutettiin mm.
 - o Yhteisiä ateriointimahdollisuuksia, kuten aamiaisia tai kahvitarjoiluja, joiden avulla ruokajakelusta on pyritty luomaan sosiaalinen tapahtuma
 - o Mahdollisuuksia verenpaineen ja verensokerin mittaukseen
 - o Virikkeellistä toimintaa, kuten erilaisia kerhoja (kokkikurssi vähävaraisille lapsille), työpajoja, leiritoimintaa, kahvila- ja ruokalatoimintaa, kulttuuri- ja hyvinvointipalveluja sekä luentoja, liikunta- ja muita harrasteryhmiä
 - o Vapaaehtoisia hartautilaisuuksia ja keskustelumahdollisuuksia
 - o Etsivää nuorisotyötä ja nuorisotyön hankkeita
 - o Ikääntyneille ja liikuntarajoitteisille suunnattua asiointi- ja muuta apua, kun lumenluontia ja nurmikon leikkuuta
 - o Kuntouttavaa työtoimintaa
 - o Vaatteiden, harrastusvälineiden ja hygieniatuotteiden jakelua sekä maksusitoumusten antamista lähikauppoihin

Hallintoviranomainen toteutti vuonna 2019 yhteistyöhankkeen yhdessä Marttaliiton kanssa. Marttaliitto asiantuntemuksella ja omien projektien hankkeena uudisti ruoka-avusta yleisimmin saatavilla olevien elintarvikkeiden käyttömahdollisuuksia reseptivihon muodossa. Marttaliitto huomioi resepteissä erityisesti EU ruoka-avun kautta saatavilla olevan tuotevalikoiman reseptien pääraaka-aineissa. Hallintoviranomainen hankki kumppaniorganisaatioiden jakelupisteiden jaettavaksi yhteensä 170 000 kappaleen painoksen uutta reseptivihkoa ”Maukasta EU-ruokakassista”. Reseptivihko on jaettu vapaasti myös sähköisessä muodossa. Jonkin verran reseptivihkoja oli jaettavissa vielä vuonna 2021. Reseptivihko on ollut myös ladattavissa ja tulostettavissa internet-sivuilta suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Vuonna 2021 jatkuivat erilaiset pandemiasta aiheutuneet rajoitukset, jotka vaikuttivat kumppaniorganisaatioiden avunsaajiin, mutta myös vapaaehtoistyöntekijöihin. Organisaatioissa kiinnitettiin erityistä huomiota hygieniaan, turvaväleihin ja kokoontumisrajoituksiin. EU ruoka-avun jakeluun rajoitukset vaikuttivat monin tavoin. Henkilökohtaisia kontakteja pyrittiin minimoimaan. Ruoka-avun jakelussa suurin osa tapahtui etukäteen valmisteltujen ruokakassien jakamisen kautta ja aterioiden tai kahvitilaisuuksien pitämisestä ruokajakelun yhteydessä oli osittain luovuttu jo edellisellä vuonna. Isompien kokoontumisien välttämiseksi saattoi olla mahdollista etukäteen ilmoittaa avuntarpeesta organisaatiolle ja varata noutoajan ruoka-avulle. Ruoka-apua toimitettiin myös aiempaa enemmän vapaaehtoistyöntekijöiden avustuksella suoraan avun tarvisijalle kotiin.

Valvonta

Toimenpideohjelman valvonnan hoitaa riippumattomana tarkastusviranomaisena valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto. Viranomaisten nimeäminen vahvistettiin vuonna 2016 asetuksen (EU) N:o 223/2014 artiklan 37 mukaisesti.

Tarkastusviranomainen teki 9.–10.12.2021 välisenä aikana hallintoviranomaiseen tarkastuksen. Tarkastuksen kohteena olivat sekä järjestelmä että toimenpideohjelman alaiset toimet ja tilit. Tarkastuksessa ei havaittu tukikelvottomia kustannuksia tai menettelytapavirheitä.

Hallintoviranomainen sisällyttää toimeenpanoon kumppaniorganisaatioiden paikallisiin jakelupisteisiin kohdistuvia paikan päällä tehtäviä varmennuksia. Varmennuksien sisältöön kuuluu mm. elintarvikevarastointi, parasta ennen -päiväykset, maksimijakelumääräsuosituksen seuraaminen, jakelutapa, tiedotus, liitännäistoimenpiteiden vähimmäisvaatimuksen täytyminen, jakelutilanne mahdollisuuksien mukaan sekä kirjanpito.

Varmennuksiin tehtävät otannan poiminnat tehdään riskiarvioinnin perusteella. Koska kumppaniorganisaatioille ei makseta rahallista tukea, vaan tuki annetaan elintarvikkeiden muodossa, kohdistetaan tarkastuskäynnit lähtökohtaisesti kumppaniorganisaation alla toimiviin jakelupisteisiin. Suunnitelmassa huomioidaan myös muut järjestöihin tehtävät käynnit.

Riskiarvioinnissa otetaan huomioon kumppaniorganisaatiot, joille on myönnetty yli 100 000 kg elintarvikkeita jaettavaksi, uudet toimijat, tai toimijat, joihin ei ole kohdistunut varmennuskäyntiä viimeen vuoteen, elintarvikkeiden jakelumuoto (avoin ja kohdistettu jakelu) sekä havaintojen perusteella tarkistettavaksi nostetut organisaatiot. Lisäksi suunnitelmassa huomioidaan muut tiedossa olleet tarkastukset tai viranomaisten paikan päällä

tehdyt käynnit. Suunnitelmassa huomioidaan maantieteellinen kattavuus sekä erilaiset kumppaniorganisaatiot. Kohteet valitaan erikseen jokaiselta jakelukierrokselta (tavoite on kaksi elintarvikejakelua/ vuosi).

Paikan päällä tehtävien varmennuskäyntien poikkeavaan suunnitelmaan sovellettiin komission antamia lievennyksiä maatalouspolitiikan alalle sovellettaviin eri täytäntöönpanoasetuksiin koskien mm. hallinnollisia ja paikan päällä tehtäviä tarkastuksia (komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/532 annettu 16.4.2020). Tehtäessä tarkastuksia noudatettiin niissä Ruokaviraston antamia erillisohjeita (Tarkastustyö Ruokavirastossa koronavirus COVID-19 erityistilanteessa). Ohje on laadittu 17.3.2020 ja sitä on päivitetty säännöllisesti; vuonna 2021 ohjetta päivitettiin 26.3.2021 ja 29.9.2021.

Vuoden 2021 paikan päällä tehtävien varmennusten poikkeukset jatkuivat jossain määrin edelleen COVID-19 eli koronaviruspandemian ja maaliskuussa 2020 EU:n jäsenvaltioissa käyttöön otettujen laajojen liikkumisrajoitusten vuoksi. Paikan päällä tehtäviä varmennuksia ei tästä syystä voitu välttämättä suorittaa normaalin otantasuunnitelman mukaisesti, vaan tarkastuksia tehtiin tarvittaessa myös etänä. Varmistuksia suunniteltaessa otettiin huomioon aina kunkin alueen koronaviruspandemiaa koskevat, voimassa olevat suositukset ja määräykset ja varmistukset toteutettiin sen mukaisesti. Mikäli varmistusta ei voitu tehdä paikan päällä, kirjanpidon ja varastojen tarkastus suoritettiin etänä järjestelmän toimivuuden todentamiseksi.

Vuonna 2021 toteutettiin kahdeksan paikan päällä tehtävää varmennusta elintarvikkeita vastaanottaneisiin jakelupisteisiin, joista osa toteutettiin etänä. Tarkastuksen kohteena oleva elintarvikemäärä perustui suunnitelmassa jakelupisteelle jakelukierroksella toimitettavaan elintarvikemäärään. Käytännössä varmennuksen ajankohdasta riippuen jakelupisteen varastossa saattoi olla vielä myös aiemmasta erästä jakamattomia elintarvikkeita, jolloin varmennuksessa käytiin läpi koko varasto.

Varmennuskäynnillä annetaan tarvittaessa suullisia suosituksia ja ohjeita, jos käynnillä ilmenee ohjeistusta vaativia seikkoja. Kirjallinen tarkastusraportti lähetetään tiedoksi myös jakelupisteestä vastaavalle kumppaniorganisaatiolle. Tarvittaessa raportin perusteella voidaan pyytää jakelupisteeltä jälkikäteen vielä lisäselvitystä, miten jakelupiste aikoo muuttaa toimintaansa, jotta jakelu tapahtuisi ohjeiden ja säännösten mukaisesti.

Tavanomaiset tehtyjen varmennuskäyntien osalta havainnot koskivat eriasteisia virheitä elintarvikkeiden jakelukirjanpidossa sekä puutteita viestinnässä sekä kuorman purkamisen yhteydessä tehtävän tavarantarkistamisen puutteista. Pääsääntöinen toimintatapa painottuu ohjaukselle ja neuvonnalle suoraan käynnin kohteena olevalle jakelupisteelle, mutta myös kumppaniorganisaatiolle, jonka alainen jakelupiste on kyseessä. Jakelukirjanpidon vertaaminen varmennuskäyntiajankohdan varastotilanteeseen saatetaan tehdä myös käynnin jälkeen työpöytätyönä. Jos annetut ohjeet eivät ole riittäviä toimenpiteitä toiminnan muuttamiseksi, voidaan tuotteiden toimitus kyseiselle jakelupaikalle tai koko kumppaniorganisaatiolle keskeyttää väliaikaisesti tai kokonaan.

Tasapainoisen ruokavalion edistäminen

Elintarvikkeiden valinnassa on otettu huomioon monipuolista ruokavaliota tukevat tuotteet sekä elintarviketurvallisuus. Tuotteiden valinnassa on lisäksi huomioitu erityisesti elintarvikkeiden kuljetettavuus ja kumppaniorganisaatioiden rajalliset

varastointimahdollisuudet ja tuotteiden säilyvyys. Valikoimaan ei kuljetus- ja varastointiteknisistä syistä ole voitu ottaa mukaan tuoretuotteita tai kylmäkuljetusta ja -varastointia vaativia tuotteita.

Vähävaraisimmille jaettavat elintarvikkeet olivat vuonna 2021: vehnä jauho, sämpyläjauho, puurohiutale, pastatuote, lihasäilyke, hapankorppu, aamiaisviljavalmistete (mysli), hernekeitto, maitojauhe, valmisateria-aineksena perunasosejauhe sekä keksit. Kumppaniorganisaatiot voivat jakaa myös lahjoituksena saatavia elintarvikkeita toimenpideohjelmasta saatavien elintarvikkeiden lisäksi.

Elintarvikehankinnassa kiinnitettiin huomiota tuotteiden korkeisiin laatuvaatimuksiin ja Valtion ravitsemusneuvottelukunnan antamiin ravitsemussuosituksiin. Valikoiduilla tuotteilla pyritään tukemaan ravitsemusneuvottelukunnan antamia suosituksia. Yksittäisten tuotteiden osalta oli määritelty erityisiä laatuvaatimuksia. Esim. hernekeiton osalta oli määritelty tuotteen lihapitoisuus (vähintään 4%) ja maitojauheen tuli sisältää D-vitamiinia.

Kumppaniorganisaatiot arvioivat itse jakelussa tarvitsemansa tuotteet ja määrät ja voivat siten myös itse päättää jakamiensa ruokapakettien sisällön. Pakettien sisältöön vaikuttaa kumppaniorganisaation jakelun organisointitapa (esim. jakelutapahtumien tiheys) sekä käytettävissä olevat muut lahjoituksena saadut tuotteet. Lahjoituksena saatavat tuotteet ovat useammin tuoretuotteita tai niiden parasta ennen -päivämäärä on umpeutumassa, jolloin näille tuotteille on tyypillistä vaatimus niiden nopeasta jakelusta. Palautteen mukaan ohjelman kautta saatavia tuotteita ei ole ollut tyypillisesti järjestöille tarjolla lahjoituksina.

Kumppaniorganisaatiot laativat jakelua varten maksimijakelumääräsuosituksen jakelupisteille, jolloin organisaatio voi halutessaan huomioida kotitalouden koon elintarvikepaketeissa ja jakaa sen mukaan suuremmalle kotitaloudelle enemmän tuotteita kuin yhden henkilön kotitaloudelle.

Keskimääräinen jaettujen elintarvikepakettien sisältö vuonna 2021 yhden henkilön kotitaloudelle oli:

Tuote	kpl
Lihäsäilyke, 0,4 kg	1–3
Hapankorppu, 0,370 kg	1–2
Makaroni, 0,4 kg	1–3
Mysli, 0,75 kg	1–2
Puurohiutale 1 kg	1
Sämpyläjauho, 2 kg	0–1
Vehnäjauho, 2 kg	0–1
Maitojauhe, 0,4 kg	1–2
Hernekeitto, 0,435 kg	1–3
Perunasosejauhe, 0,2 kg	1–3
Keksit, 0,3 kg	1–2

Kumppaniorganisaatioiden palaute huomioidaan tuotevalikoimasta päätettäessä. Palautteen mukaan tuotevalikoimaan toivottaisiin tuotteita, joista saisi sellaisenaan koottua helposti aterian. Vaikka erityisruokavalioita ei ole voitu huomioida laajasti tuotevalikoimassa,

pitivät kumppaniorganisaatiot valikoimaa yleisellä tasolla monipuolisena ja kohtuullisen hyvänä. Erityisesti kiitosta saivat säilykkeet, perunasosejauhe ja keksit. Tuotteista täysjyvämakaroni jakoi mielipiteitä eniten. Osa avunsaajista on tottunut käyttämään vähemmän kuitupitoisia, niin sanotusti ”tavallisia” makaroneja.

Vuoden 2021 tuotevalikoima pysyi samana kuin vuonna 2020. Nykyisen tuotevalikoiman ulkopuolelta toivottuina tuote-ehdotuksina mainittiin näkkileipä, puuroriisi, gluteenittomia tuotteita, kala- ja kasvisäilykkeet, tee, sokeri, kuivahiiva, ruokaöljy, pata-ainekset, pusikeitot, sianlihattomia tuotteita ja hygienia tuotteita. Yleisemmin mainittiin kasvisruokavaihtoehdot, säilykkeet yleisesti sekä kotimaiset tuotteet.

Ympäristö: ilmastovaikutus ja tavoite vähentää ruokajätettä

Ohjelman valmistelun yhteydessä on valmistelusta vastaavien viranomaisten toimesta tehty muistio ympäristövaikutusten huomioimisesta vähävaraisten avun toimenpideohjelman 2014–2020 valmistelussa⁶. Koska toimenpideohjelman elintarvikkeet hankitaan ja toimitetaan keskitetysti kumppaniorganisaatioille, toimenpideohjelman suorat ympäristövaikutukset liittyvät pääasiassa elintarvikkeiden kuljetuksiin. Koska hankittavat volyymit ovat kuitenkin verrattain pieniä, tuottaa niiden keskitetty hankinta ja kuljetus vähemmän ympäristövaikutuksia kuin että jokainen kumppaniorganisaatio toteuttaisi kuljetukset itse. Toimintatapa myös helpottaa kumppaniorganisaatioiden hallinnollista taakkaa. Hallintoviranomainen tuottaa merkittävän panoksen tuotteiden hankinnan ja logististen järjestelyjen osalta. Hankittavat tuotemäärät perustuvat kumppaniorganisaatioiden antamaan arviointiin avuntarvitsijoista ja ruoka-apuna jaettavien elintarvikkeiden määrästä. Kumppaniorganisaatiot tekevät määräarvionsa tulevaa jakeluvuotta edeltävänä vuonna vuosittain. Näin pystytään tarvittaessa paremmin vastaamaan muuttuneisiin olosuhteisiin tuotemäärien ja tuotevalikoiman osalta.

Vähävaraisten avun toimenpideohjelmassa kumppaniorganisaatiot voivat jakaa myös lahjoituksina saatuja elintarvikkeita edelleen ruoka-apuna vähävaraisille. Ohjelmassa uutena hankittavien elintarvikkeiden valinnoissa huomioidaan erityisesti elintarvikkeiden laatuvaatimukset, pitkä säilyvyys, helppo käsiteltävyys, määrän mahdollisimman hyvä vastavuus ilmoitettuun tarpeeseen sekä mahdollisten lahjoitusruokien kautta saatavan elintarvikevalikoiman täydentävyys.

Hedelmien ja vihannesten tuottajien kriisitukea koskeva kansallinen valtioneuvoston asetus 1331/2015 astui voimaan 24.11.2015. Asetuksen mukaisessa ilmaisjakelussa toimitaan siten, että tuottaja tai tuottajaorganisaatio voi sopia ilmaisjakelutuotteen toimittamisesta samojen toimijoiden kanssa, jotka on hyväksytty EU:n ruoka-apuohjelmaan (hyväksytty asetuksen (EU) N:o 223/2014 nojalla). Käytännössä tuottajat voivat asetuksen mukaan saada tukea antaessaan hedelmiä tai vihanneksia ilmaiseksi jaettavaksi vähävaraisten avun toimenpideohjelmassa hyväksytyjen kumppaniorganisaatioiden kautta jaettavaksi ruoka-apuna vähävaraisille. Tuottajat tai tuottajaorganisaatiot eivät käyttäneet ko. tukimuotoa vuonna 2021.

⁶ Ennakoarviointi vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (FEAD) kansallisesta toimenpideohjelmasta.

Kumppaniorganisaatioiden tulee noudattaa elintarviketurvallisuusvirasto Eviran (nyk. Ruokavirasto) Ruoka-apuun luovutettavat elintarvikkeet -ohjetta⁷, joka on suunnattu erityisesti hyväntekeväisyysjärjestöille, mutta myös Suomen elintarvikelainsäädännön mukaisia tarkastuksia tekeville viranomaistahoille. Ohjeen tavoitteena on ohjeistaa toimintaa siten, että ruokahävikin määrää saadaan pienennettyä pitämällä edelleen mielessä elintarviketurvallisuus, selkeät toimintatavat ja vastuukysymykset ruoka-avun luovuttamisessa.

Toimenpideohjelman ohjeissa kumppaniorganisaatioille on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että ruokia vastaanottavat tahot kiinnittävät huomiota elintarvikkeiden asianmukaiseen säilytykseen sekä parasta ennen päivämääriin, jotta elintarvikkeiden hävikki tuotteiden pilaantumisen tai vanhentumisen kautta jäisi mahdollisimman pieneksi.

Ohjelmakauden sulkemiseen liittyvät valmistelut

Syksyn elintarvikekuormista osa oli vastaanottajilla vasta loppuvuodesta, joten elintarvikkeiden jakelut jatkuivat monin paikoin vielä vuoden 2022 puolelle. Toimijoita oli ohjeistettu huomioimaan jakeluissa ohjelmakauden loppuminen.

Vuoden 2022 jakelujen osalta jakelupisteet toimittavat tarvittavat tiedot kumppaniorganisaatioille viipymättä viimeisten jakelujen jälkeen ja vastaavasti hallintoviranomainen saa tiedot vuoden 2022 jakeluista kumppaniorganisaatioilta.

Jäsennelty selvitys avunsaajille

Vuoden 2021 lopulla jatkuen tammikuuhun 2022 toteutettiin Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2016/594 mukainen toimenpideohjelman loppukäyttäjiä koskeva jäsennelty selvitys (strukturoidu survey), jonka kysymykset noudattivat asetuksen liitettä ja komission antamia ohjeita. Selvityksen haastatteluaineiston keräsi Taloustutkimus Oy henkilökohtaisina haastatteluina. Aineisto ei sisällä henkilötietoja.

Vuonna 2021 toimenpideohjelman mukaisesta elintarvikejakelusta vastasi yhteensä 17 kumppaniorganisaatiota. Haastattelut suoritettiin marraskuun 2021 ja tammikuun 2022 välisenä aikana kahdeksan kumppaniorganisaation 20 eri jakelupisteessä.

Kumppaniorganisaatioiden jakelupisteiden vastaavat vastasivat muutamiin jakelupistettä koskeviin taustakysymyksiin. Näitä olivat järjestettyjen jakelujen tiheys (päivittäin <1–2 krt/vuosi), toteutettavien liitännäistoimenpiteiden tyyppi elintarvikejakeluhetkellä, muun materiaalsen tuen jakaminen EU-ruoka-avun lisäksi, apua saaneiden lukumäärän arvio edelliseltä vuodelta ja arvio tarjottujen liitännäistoimenpiteiden hyödyllisyydestä, sekä arvio tukiohjelman hallinnollisen taakasta.

Tyypillisesti EU-ruoka-avun lisäksi jakelupisteet jakavat myös lahjoituksena saatuja tai muun rahoituksen avulla hankittuja elintarvikkeita joko pakkauksina tai aterioina. Yli puolet haastatelluista jakelupisteistä jakoi myös muuta aineellista apua kuin elintarvikkeita. Muuna aineellisena apuna mainittiin esimerkiksi vaatteet, huonekalut, lahjakortit ja hygienia tuotteet. Neljäsosa haastatelluista jakelupaikoista pitäytyi yksinomaan EU-ruoka-avun jakamisessa.

⁷ Eviran ohje 16035/2 Ruoka-apuun luovutettavat elintarvikkeet

Jakelupisteiden kokemukset EU-ruoka-avun hallinnollisista haasteista selviytymiseen jakautuivat melko tasaisesti kolmen vaihtoehdon⁸ välillä. Vajaa kolmannes vastaajista koki hallinnolliset vaatimukset vaikeiksi. Mainintoja saivat tältä osin kirjanpidon vaatimukset ja indikaattoritietojen kokoaminen.

Aineisto käsittää yhteensä 389 elintarvikeapua saaneen haastattelua. Haastattelupaikat poimittiin vuonna 2021 elintarvikejakelussa mukana olleiden organisaatioiden joukosta siten, että ne edustivat hyvin toimenpideohjelmaa. Poiminnassa huomioitiin erilaiset organisaatiot, organisaatioiden koko elintarvikejakelun kannalta, sekä maantieteellinen sijainti.

Vastaajien ikäjakauma oli seuraavanlainen:

16–24 vuotta	25–49 vuotta	50–64 vuotta	yli 65 vuotta
2 %	32 %	32 %	34 %

Kaikista vastaajista noin 58 % oli naisia. Yksinhuoltajia vastaajista oli n. 13 %, joista 79 % oli naisia.

Lähes puolet vastaajista kertoi saamansa avun auttavan hakijan itsensä lisäksi myös muita henkilöitä. Apua kohdistui tällä tavoin haastatteluun vastanneiden lisäksi 395 henkilölle, joista alle 15-vuotiaita lapsia oli noin 33 %.

Vastaajista 91,5 % ei ollut ansiotuloja, mutta 88 % vastaajista kertoi saaneensa kuitenkin muita tuloja tai tukia. Lähes 7 % vastaajista kertoi, että kotitalous oli ilman työ- tai muita tuloja ja etuuksia.

Suurimmalla osalla vastaajista oli Suomen kansalaisuus (89 %). Jonkin muun EU-maan kansalaisuus oli vajaa 4 % ja pakolaisia tai turvapaikan hakijoita vastaajista oli 2 %. Lähes jokainen vastaajista (98 %) ilmoitti asumismuodoksi joko omistus- tai vuokra-asunnon. Muuttamalla vastaajista ei kuitenkaan ollut ollenkaan paikkaa, missä asua.

Jaetulla avulla on merkitystä sen saajille. 93 % vastaajista koki, että saadulla avulla on merkitystä omalle kotitaloudelle ja noin 4 % vastaajista koki avulla olevan osittain apua tai ei merkitystä ollenkaan. Vastauksista välittyy myös tieto pitkittyneestä avun tarpeesta. Hieman alle neljännes vastaajista (23 %) kertoi saavansa elintarvikeapua ensimmäistä kertaa. Yli 65 % vastaajista kertoi, ettei heillä ollut ollut myöskään vuotta aiemmin varaa ostaa tuotteita, joita olivat juuri saaneet avustuksena.

Ruoka-avun jakamisen ohella on tarjolla monenlaista muuta apua ja neuvontaa. Yleisimmin apu ja neuvonta liittyy ruoan valmistukseen ja säilytykseen ja ohjaamiseen toimivaltaisen palveluntarjoajan luo. Ruoka-apua jakavat vastaajat arvioivat, että edellisenä vuonna apua vastaanottaneista noin 45 % oli hyötynyt aineellisen avun liitännäistoimina tarjotuista palveluista tai ohjeista ja neuvoista. Avunsaajien vastaukset jakautuivat. Heistä 109 arvioi ruoka-avun lisäksi vastaanottamastaan muun avun hyvin tai melko hyödylliseksi ja 60 ei kovin tai ei ollenkaan hyödylliseksi.

⁸ Kysymys ja vaihtoehdot olivat: Ovatko FEAD-hankkeen/EU:n ruoka-avun jakamisen hallinnolliset vaatimukset mielestänne: helppoja noudattaa, asianmukaisia, vai vaikeita noudattaa?

Vain harvat vastaajat (3 %) kertoivat vaikeuksista saada jaettua ruoka-apua. Useimmiten mainitaksi syyksi rajoittui tiedon saaminen elintarvikejakelusta. Vaikka useimmat haastatteleluun vastanneista avunsaajista eivät olleet kokeneet vaikeuksia avun saamisessa, voidaan kiinnittää huomiota niihin, jotka kertoivat vaikeuksista ja erityisesti paikallisista jakeluista tiedottamiseen. Tiedon saatavuuden osalta aineistoon ei löytynyt viitteitä siitä, että kyseessä olisi ollut puutteelliseen kielitaitoon liittyvät haasteet. Muita yksittäisiä mainintoja vaikeuksina olivat pitkät välimatkat, tukimuodon soveltumattomuus tarpeeseen ja häpeän kokeminen.

2.3 Yhteiset indikaattorit

2.3.1 Panosindikaattorit

ID	Indikaattorit	Yksikkö	2021
1	Asiakirjassa, jossa määritetään kullekin toimenpiteelle asetut tukiedellytykset, hyväksytyjen tukikelpoisten julkisten menojen kokonaismäärä ⁹	EURO	0,00 ¹⁰
2	Toimenpiteiden täytäntöönpanosta tuensaajille aiheutuneiden ja maksettujen tukikelpoisten julkisten menojen kokonaismäärä ¹¹	EURO	4 370 426,95
2a	Elintarvikeapuun liittyvien toimenpiteiden täytäntöönpanosta tuensaajille aiheutuneiden ja maksettujen tukikelpoisten julkisten menojen kokonaismäärä	EURO	4 240 340,61
2b	Perushyödykkeiden hankintaan liittyvien toimenpiteiden täytäntöönpanosta tuensaajille aiheutuneiden ja maksettujen tukikelpoisten julkisten menojen kokonaismäärä	EURO	0,00
3	Komissiolle ilmoitettujen tukikelpoisten julkisten menojen kokonaismäärä	EURO	2 246 261,94

⁹ Sis. teknisen tuen.

¹⁰ Ohjelman rahoituskehysten mukaiset viimeiset myöntövaltuudet on sidottu jo vuonna 2019.

¹¹ Sis. teknisen tuen.

2.3.2 Jaettua elintarvikeapua koskevat tuotosindikaattorit

ID	Indikaattorit	Yksikkö	2021
4	Hedelmien ja vihannesten määrä	Tonnia	0
5	Lihan, kananmunien, kalan ja äyriäisten määrä	Tonnia	187,44
6	Jauhojen, leivän, perunoiden, riisin ja muiden tärkkelystuotteiden määrä	Tonnia	1 124,81
7	Sokerin määrä	Tonnia	0
8	Maitotuotteiden määrä	Tonnia	102,24
9	Rasvojen ja öljyjen määrä	Tonnia	0
10	Einesten ja muiden elintarvikkeiden (jotka eivät sisälly em. luokkiin) määrä	Tonnia	411,14
11	Jaetun elintarvikeavun kokonaismäärä	Tonnia	1 825,63
11a	Niiden elintarvikkeiden osuus, joiden osalta toimenpideohjelmasta maksettiin vain kuljetus, jakelu ja varastointi	%	0
11b	Rahastosta yhteisrahoitettujen elintarvikkeiden osuus kumppaniorganisaatioiden jakamisen elintarvikkeiden kokonaismäärästä	%	16
12	Niiden jaettujen aterioiden kokonaismäärä, jotka rahoitettiin osittain tai kokonaan toimenpideohjelmasta	Lukumäärä	12 683
13	Niiden jaettujen elintarvikepakettien kokonaismäärä, jotka rahoitettiin osittain tai kokonaan toimenpideohjelmasta	Lukumäärä	316 745

2.3.3 Jaettua elintarvikeapua koskevat tulosindikaattorit

ID	Indikaattorit	Yksikkö	2021
14	Elintarvikeapua saavien henkilöiden kokonaismäärä	Lukumäärä	294 644
14a	Enintään 15-vuotiaiden lukumäärä	Lukumäärä	42 118
14b	Vähintään 65-vuotiaiden lukumäärä	Lukumäärä	105 515
14c	Naisten lukumäärä	Lukumäärä	133 493
14d	Maahanmuuttajien, ulkomaalaistaustaisten, vähemmistöjen (myös marginalisoituneiden yhteisöjen kuten romanien) lukumäärä	Lukumäärä	36 301
14e	Vammaisten lukumäärä	Lukumäärä	7 055
14f	Kodittomien lukumäärä	Lukumäärä	2 727

2.3.4 Jaettu perushyödykkeitä koskevat tuotosindikaattorit

Suomen toimenpideohjelmassa ei toteuteta perushyödykkeiden jakelua.

2.3.5 Jaettu perushyödykkeitä koskevat tulosindikaattorit

Suomen toimenpideohjelmassa ei toteuteta perushyödykkeiden jakelua.

3. EDISTYMINEN FEADIN ERITYIS- JA KOKONAISTAVOITTEIDEN SAAVUTTA- MISESSA

3.1 Tiedot ja arviointi siitä, miten asetuksen (EU) N:o 223/2014 3 artiklassa täsmen- nettyjen FEADin erityis- ja kokonaistavoitteiden saavuttamisessa on edistytty

Toimenpideohjelmassa on arvioitu, että Eurooppa 2020 strategia – Suomen kansallisen ohjelman mukaan Eurooppa 2020 –strategian määrällinen tavoite saavutetaan Suomessa, jos köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävien määrää voidaan vähentää noin 150 000 henkilöä. Tästä noin 50 000 henkilön osalta tavoite saavutetaan työllisyystoimin.

Vaikka Suomen toimeentulolaki edellyttää kuntien vastaavan väestön vähimmäismääräisestä toimeentulon turvasta, ovat tutkijat arvioineet, että erityisesti pitkäkestoisissa ja kasaantuissa ongelmissa ihmiset näyttävät putoavan julkisen sektorin turvaverkkojen läpi ruoka- ja muun epävirallisen avun piiriin. Lisäksi on arvioitu, että varsinaista nälänhätää kokevat vain hyvin harvat, mutta puute ilmenee useimmiten jatkuvana riittämättömänä ja yksipuolisena ravintona.

Viime vuosien keskusteluissa eri toimijat ovat ilmaisseet ruoka-apua saavien määrissä nousua etenkin COVID-19 pandemian myötä. Tietoa ruoka-apua käyttävien määristä on niukasti saatavilla ja se perustuu erilaisiin arvioihin. Aiemman tutkimustiedon mukaan yleisesti ruoka-apua käyttävistä henkilöistä on arvioitu, että ilmaisruoanjakelu tavoittaa suuren osan kaikkein huono-osaisimmista ja että n. 20 000-25 000 ihmistä hankkii viikoittain ruokansa ruoka-avustusten kautta. Harrison, Kaustell ja Silvennoinen (2020:22¹²) arvioivat tutkimuksessaan, että muutokset ruoka-avun tarpeessa voivat olla hyvin erilaisia eri alueilla ja tietoa ruoka-avun tarjonnasta pitäisi suhteuttaa väkilukuun. Ruoka-avun kokonais-
tarve on saattanut kasvaa alueella samalla, kun ruoka-aputoimijoiden määrä on lisääntynyt. Kasvaneet kävijämäärät taas muuttotappiokuntien järjestöissä kertovat vuorostaan todennäköisemmin, että tarve henkeä kohden on merkittävässä kasvussa, mikäli järjestöjen määrä ei ole samaan aikaan merkittävästi vähentynyt.

Suomessa vähävaraisten avun toimenpideohjelmassa keskitytään yksinomaan lieventämään vähävaraisimpien henkilöiden ruuan puutetta jakamalla elintarvikkeita. Rahaston avulla lievennetään ensisijaisesti niiden vähävaraisten ihmisten ruoan puutetta, jotka ovat pudonneet julkisen sektorin turvaverkkojen läpi ruoka- ja muun epävirallisen avun piiriin ja joiden päivittäinen ruokavaliio ilmenee riittämättömänä ja yksipuolisena ravintona. Suomessa ei ole kansallista valtion tukemaa järjestelmää elintarvikkeiden jakamiselle ruoan puutteesta kärsiville. Rahaston ei ole tarkoitus korvata jäsenvaltiossa muita köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi tehtäviä toimenpiteitä.

Toimenpideohjelmassa on kiinnitetty erityistä huomiota sille, että ruoka-avun saamisen kannalta olisi mahdollisimman vähän vähävaraisille henkilöille asetettuja muodollisia vaatimuksia. Lisäksi kolmannen sektorin organisaatiot mielletään ehkä helpommin lähestyttävemmiksi kuin viralliset julkisen sektorin palvelut. Ruoka-apu jaetaan pääsääntöisesti

¹² Harrison, Eric; Kaustell, Kim; Silvennoinen, Kirsi (2020): Ruoan uudelleenjakelu ja ruokahävikin vähentäminen (<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/545898>)

avoimissa tilaisuuksissa, joista tiedotetaan julkisesti. Riittävänä tukikelpoisuusperusteena on henkilön oma arvio ruoka-avun tarpeesta ja saapuminen jakelutilaisuuteen. Erikseen vahvistettuna toimintana kumppaniorganisaatio voi jakaa ruoka-avun myös ilman erillistä tilaisuutta. Tällöin ruoka-apua saavien vähävaraisten henkilöiden tukikelpoisuus perustuu heidän palvelu- tai asiakkuussuhteeseen kumppaniorganisaation kanssa.

Vähävaraisten henkilöiden taustojen osalta toimenpideohjelma on pystynyt vastaamaan osaltaan turvapaikanhakijoiden mahdollisiin tarpeisiin. Sisäministeriön mukaan turvapaikanhakijamäärät Suomessa ovat 2000-luvulla vaihdelleet noin 1 500 ja 6 000 hakijan välillä. Vuonna 2015 Suomeen saapui pakolaiskriisin seurauksena ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, yhteensä 32 476 henkilöä. Tilanne ehti Suomessa jo tasaantua, mutta Ukrainassa käytävä sota on nostanut kansainvälistä suojelua hakevien määrää jälleen vuonna 2022¹³. Avunsaajien kohderyhmien osalta ruoka-avuntarve korostuu oleskeluluvan saaneilla, jotka muuttavat asumaan kuntiin eivätkä saa enää vastaanottokeskuksien kautta aterioita. Toimenpideohjelmassa avunsaajamäärien osalta on ollut tasaista kasvua maahanmuuttajia, ulkomaalaistaustaisia tai muita vähemmistöjä kuvaavan kohderyhmän osalta, jota selittävät mahdollisesti vuoden 2015 turvapaikanhakijoiden suuri kasvu ja sittemmin tiedon saaminen avustusmuodosta.

Vähävaraisten avun toimenpideohjelmassa julkinen elin ostaa keskitetysti elintarvikkeet ja antaa ne maksutta erikseen valituille kumppaniorganisaatioille, jotka jakavat elintarvikkeet ruoka-apuna. Kumppaniorganisaatiot voivat jakaa rahaston tuella hankitut elintarvikkeet osaksi muutoin toteuttamaansa elintarvikkeiden jakelua (organisaatio saanut lahjoituksena tai hankkinut omalla rahoituksella elintarvikkeita) tai ne voivat jakaa pelkästään vähävaraisten avun toimenpideohjelmasta annettavia elintarvikkeita.

Kumppaniorganisaatioilta edellytetään myös sosiaalista osallisuutta tukevien liitännäistoimenpiteiden toteuttamista. Jaettu elintarvikeapu helpottaa vähävaraisimpien tilannetta ja heikoimmassa asemassa olevien arkea tukien myös heidän sosiaalista osallisuuttaan. Toimenpideohjelma on luonteeltaan rakennerahastoja täydentävä. Kumppaniorganisaatioille ei makseta rahastosta rahallista tukea esim. elintarvikkeiden varastoinnista, jakamisesta tai liitännäistoimien toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Toimenpideohjelmassa määriteltyyn toimintaan ei voi myöskään saada rahoitusta ESR:n tukemasta rakennerahasto-ohjelmasta. Sen vuoksi ei ole vaaraa, että molemmista rahastoista annettaisiin rahoitusta samalle toiminnalle. Kohderyhmä voi kuitenkin olla molempien rahastojen toiminnassa sama. Kumppaniorganisaatioita kannustetaan levittämään ruokajakeluun osallistuville henkilöille tietoa sosiaalista osallisuutta edistävästä ESR-hankkeista, jos sellaisia toimii paikkakunnalla.

Elintarvikevalikoima koostui vuosina 2020 ja 2021 yhteensä 11 erilaisesta peruselintarvikkeesta, jolloin aiemmin käytössä olleeseen valikoimaan (vehnä jauho, sämpyläjauho, puurohiutale, pastatuote, lihasäilyke, hapankorppu, aamiaisviljavalmistus, valmisateria-aines, hernekeitto, maitojauhe) lisättiin keksit.

Kumppaniorganisaatiot jakoivat vuoden 2021 loppuun mennessä yhteensä lähes 12 000 tonnia elintarvikkeita joko ruokapaketteina tai aterioina vähävaraisille. Vuosi 2021 oli viimeinen toimintavuosi, jolloin kumppaniorganisaatiot vastaanottivat elintarvikekuormia.

¹³ <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Kumppaniorganisaatiot jakavat loput varastoissaan olevat elintarvikkeet vuoden 2022 puolella.

Kumppaniorganisaatioiden antamien arvioihin perustuvien tietojen mukaan toimenpide-ohjelman kautta on saanut ruoka-apua vuosittain n. 300 000 henkilöä. Kumppaniorganisaatioiden arvion mukaan rahastosta rahoitetun avun osuus kaikesta jaetusta ruoka-avusta on viime vuosina ollut n. 16 %. Osuus on laskenut selkeästi ohjelmakauden alkupuoleen verrattuna. Erilaisten lahjoituksena saatujen elintarvikkeiden käyttö ruoka-avun jakamisessa on ohjelmakauden aikana lisääntynyt.